

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بنیادهای نظری جغرافیای سیاسی (با تأکید بر اسلام و ایران)

تألیف

دکتر بهادر زارعی

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

توجه

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۳۳۲۴

شماره مسلسل ۷۳۷۱

زارعی، بهادر - ۱۳۹۱ - بنیادهای نظری جغرافیای سیاسی (با تأکید بر اسلام و ایران) / تألیف بهادر زارعی. - تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۱. ۳۶۱ ص.: (انتشارات دانشگاه تهران شماره ۳۳۲۴).	فهرستویسی براساس اطلاعات فیبا کتابنامه. جغرافیای سیاسی. جغرافیای سیاسی - ایران. جغرافیای سیاسی - کشورهای اسلامی. جغرافیای اسلامی. دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات. ۱۳۹۱ ۲۹۰۳۴۱۷	شماره کتابشناسی ملی ۲۲۰/۱۲ JC ۳۱۹ / ۲ ۹
---	--	--

ISBN:978-964-03-6365-2

9 789640 363652

عنوان: بنیادهای نظری جغرافیای سیاسی (با تأکید بر اسلام و ایران)

تألیف: دکتر بهادر زارعی

ویراستار: محمد قیصری

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷

فهرست مطالب

عنوان صفحه

فصل اول: تعریف، محتوا و ماهیت علم سیاست، جغرافیای سیاسی

درآمد.....	۲
معنی و مفهوم سیاست.....	۵
سیاست در زبان و متون فارسی.....	۸
تعریف سیاست.....	۱۰
سیاست و قدرت.....	۱۲
سیاست و قدرت از نگاه اسلام.....	۱۶
سیاست از منظر اسلام.....	۱۹
فراابی و سیاست.....	۲۰
اسلام و قدرت.....	۲۳
قدرت در فرهنگ و اندیشه ایرانیان.....	۲۵
سیاست و جغرافیا.....	۲۸
قدرت از نگاه جغرافی‌دانان سیاسی.....	۳۱
تعریف جغرافیای سیاسی از منظر جغرافی‌دانان سیاسی.....	۳۶
تعریف جغرافیای سیاسی در فرهنگ‌های تخصصی.....	۳۷
جغرافیای سیاسی و تعریف آن از نظر جغرافی‌دانان سیاسی ایران.....	۳۸
موضوعات مورد مطالعه در جغرافیای سیاسی.....	۳۹
سیر تحول در جغرافیای سیاسی.....	۴۰
دوره زایش پراکنده اندیشه‌های جغرافیای سیاسی.....	۴۰
دوره تمرکز.....	۴۱
دوره نگاه به درون.....	۴۶
دوره حیات مجدد.....	۴۷
جغرافیای سیاسی و جهانی شدن.....	۵۰
پیامد.....	۵۴

فصل دوم: مفهوم جغرافیایی ملت و سیر تحول آن

درآمد.....	۵۸
مفهوم جغرافیایی ملت.....	۵۹

۶۰	سرزمین و ملت
۶۳	فرآیند ملت‌سازی
۶۵	بررسی عوامل ملیت‌ساز
۶۹	ملت و ملی‌گرایی در عصر جهانی شدن
۷۲	ورود مفهوم ملت به ایران
۷۸	قوانین اساسی ایران و مفهوم ملت
۷۸	قانون اساسی مشروطه
۸۱	ملت و قانون اساسی جمهوری اسلامی
۸۳	پیامد

فصل سوم: ناسیونالیسم، انواع و سیر تحول آن

۸۶	درآمد
۸۶	ناسیونالیسم در افکار و اندیشه‌ها
۹۲	انواع ناسیونالیسم
۹۶	میهن پرستان نوین
۹۸	انترناسیونالیسم
۹۹	نقدی بر ناسیونالیسم
۱۰۲	جهانی شدن و فراملی‌گرایی
۱۰۶	اسلام و ناسیونالیسم
۱۰۸	انقلاب اسلامی و ناسیونالیسم
۱۱۰	پیامد

فصل چهارم: سرزمین، قلمرو ملی و تمامیت ارضی از دیدگاه جغرافیای سیاسی

۱۱۴	درآمد
۱۱۵	نگاهی گذرا به مفهوم تمامیت ارضی
۱۱۷	مفهوم تمامیت ارضی از دیدگاه جغرافیای سیاسی
۱۲۱	حکومت و قلمرو جغرافیایی آن در قرن ۲۱
۱۲۵	اسلام، ایران و مسئله تمامیت ارضی
۱۲۸	تمامیت ارضی و قانون اساسی ایران
۱۳۰	تعیین و تغییر خطوط مرزی
۱۳۱	شرایط اصلاح و تغییرات ارضی و مرزی
۱۳۳	امنیت ملی و جغرافیای سیاسی ایران

۱۳۵.....	ابعاد امنیت ملی از دیدگاه جغرافیای سیاسی.....
۱۳۹.....	جمهوری اسلامی ایران و امنیت ملی.....
۱۴۱.....	پیامد.....

فصل پنجم: فقه سیاسی اسلام دولت و قلمرو ملی

۱۴۴.....	درآمد.....
۱۴۴.....	قلمرو ملی از دیدگاه فقهای اسلامی.....
۱۴۵.....	نگرش فقهای متقدم اسلامی.....
۱۴۸.....	فقهای متأخر اسلامی.....
۱۵۲.....	پیامد.....

فصل ششم: بررسی نظریه امت در قلمرو جغرافیای سیاسی اسلام

۱۵۴.....	درآمد.....
۱۵۴.....	بررسی نظریه امت.....
۱۵۸.....	جایگاه امت در قرآن کریم.....
۱۶۱.....	جهان اسلام و مسئله ملیت.....
۱۶۱.....	مقایسه ناسیونالیسم با امت محوری.....
۱۷۱.....	جایگاه قلمرو در نظریه امت.....
۱۷۵.....	نظریه امت در قانون اساسی ایران.....
۱۷۷.....	پیامد.....

فصل هفتم: حکومت و دولت در اندیشه جغرافیای سیاسی و علوم سیاسی

۱۸۰.....	درآمد.....
۱۸۱.....	حکومت از منظر جغرافیای سیاسی.....
۱۸۲.....	بررسی دو واژگان حکومت و دولت از دیدگاه جغرافیای سیاسی.....
۱۸۴.....	مؤلفه های حکومت ملی.....
۱۸۸.....	کارویژه های حکومت ملی.....
۱۹۰.....	پیدایش انواع حکومت.....
۱۹۴.....	توسعه و تکامل حکومت.....
۱۹۶.....	حکومت در ایران.....
۱۹۷.....	حکومت از منظر علوم سیاسی.....
۲۰۰.....	اشکال گوناگون.....

۲۰۰	حکومت تک ساخت.
۲۰۳	حکومت‌های چندپار.
۲۰۳	کنفدراسیون.
۲۰۵	حکومت فدرال.
۲۱۰	حکومت ناحیه‌ای.
۲۱۲	حکومت محلی.
۲۱۴	سیاست و قوم‌گرایی.
۲۱۷	حکومت ملی و جهان شدن.
۲۲۰	جهانی شدن و موافقان تضعیف حکومت ملی.
۲۲۳	جهانی شدن و مخالفان نابودی حکومت ملی.
۲۲۷	قرن بیست و یکم و دولت‌های مجاز.
۲۲۸	اشکال حکومت در ایران.
۲۳۳	حکومت از منظر اسلام.
۲۳۴	ویژگی‌های حکومت اسلامی.
۲۳۵	حکومت در اندیشه علمای شیعه.
۲۳۸	حکومت از نگاه اهل سنت.
۲۳۹	تعدد حکومت و قلمرو جغرافیایی از نظر اهل سنت.
۲۴۰	تعریف و مفهوم دولت از دیدگاه جغرافیای سیاسی.
۲۴۴	بررسی مفهوم دولت از منظر اندیشمندان علوم سیاسی.
۲۴۷	مفهوم دولت در اندیشه ایرانیان.
۲۵۰	مفهوم کشور در ایران.
۲۵۱	فرآیند دولت سازی در ایران.
۲۵۴	دولت از نظر اسلام.
۲۵۶	الگوی ملی و سرزمینی در دولت اسلامی.
۲۵۸	پیامد.

فصل هشتم: جغرافیای سیاسی اقلیت، اسلام و ایران

۲۶۰	درآمد.
۲۶۰	مفهوم جغرافیایی اقلیت.
۲۶۲	اقلیت و سرزمین.
۲۶۴	اقلیت‌ها در اسناد بین‌المللی.
۲۶۶	اسلام و اقلیت‌های دینی.

۲۶۹.....	اقلیت‌های دینی در ایران.....
۲۷۰.....	اقلیت‌های دینی در قانون اساسی ایران.....
۲۷۲.....	پیامد.....

فصل نهم: جغرافیای مرز

۲۷۶.....	درآمد.....
۲۷۷.....	تعیین حدود علائق بشری.....
۲۷۸.....	سرحدات.....
۲۸۰.....	تعریف و کارکرد مرز.....
۲۸۳.....	مفهوم مرز در زبان فارسی.....
۲۸۴.....	انواع مرز.....
۲۸۴.....	مرزهای پیش از سکونت.....
۲۸۵.....	مرزهای تطبیقی.....
۲۸۵.....	مرزهای تحمیلی.....
۲۸۶.....	مرزهای متروکه.....
۲۸۷.....	مرزهای منطبق با عوارض طبیعی.....
۲۸۷.....	مرزهای هندسی.....
۲۸۸.....	مرزهای نوین.....
۲۸۸.....	مرزهای الکترونیکی.....
۲۸۸.....	مرزهای اینترنتی.....
۲۸۹.....	مرز و جهانی شدن.....
۲۹۳.....	مرز و روش تعیین آن از نظر اسلام.....
۲۹۵.....	شکل‌گیری نخستین مرزهای ایران.....
۲۹۷.....	کم و کیف مرزهای ایران.....
۳۰۰.....	پیامد.....

۳۰۳.....	منابع و مأخذ.....
----------	-------------------

فهرست نمودارها، جداول و نقشه‌ها

نمودار شماره ۱ - سیر مطالعه و توسعه در جغرافیای سیاسی.....	۵۰
نمودار شماره ۲ - ناسیونالیسم از دیدگاه جغرافیای سیاسی.....	۸۸
نمودار شماره ۳ - نهادهای مسئول حفظ تمامیت ارضی.....	۱۲۹
نمودار شماره ۴ - ابعاد حکومت ملی در دوره معاصر.....	۱۸۲
نمودار شماره ۵ - عوامل سازنده حکومت از دیدگاه جغرافیای سیاسی.....	۱۸۶
نمودار شماره ۶ - اشکال جغرافیایی حکومت در جهان.....	۱۹۲
نمودار شماره ۷ - وجوه حکومت.....	۱۹۷
نمودار شماره ۸ - نهادهای مرتبط با حکومت محلی.....	۲۱۱
نمودار شماره ۹ - حکومت ملی در عصر جهانی شدن.....	۲۳۰
نمودار شماره ۱۱ - جهانی شدن و وابستگی سطوح حکومت.....	۲۳۶
نمودار شماره ۱۲ - مرزهای فضای مجازی.....	۲۸۹
جدول شماره ۱ - نقاط قوت و ضعف ملی‌گرایی.....	۶۵
جدول شماره ۲ - پیامدهای ناسیونالیسم در دو دهه اخیر.....	۹۶
جدول شماره ۳ - اطلاعات جغرافیایی کشورهای اسلامی.....	۱۶۵
جدول شماره ۴ - مفاهیم اصلی جوامع سیاسی.....	۱۹۳
جدول شماره ۵ - مقایسه حکومت و دولت.....	۱۹۹
جدول شماره ۶ - انواع حکومت‌ها در جهان.....	۲۰۰
جدول شماره ۷ - گونه‌شناسی انواع حکومت‌های محلی.....	۲۱۴
جدول شماره ۸ - وضعیت گروه‌های قومی در ایران.....	۲۷۱
جدول شماره ۹ - تفاوت سرحد و مرز.....	۲۸۰
جدول شماره ۱۰ - طول مرزهای جمهوری اسلامی ایران.....	۳۰۰
نقشه شماره ۱ - توزیع جغرافیایی مسلمانان جهان.....	۱۷۰
نقشه شماره ۲ - نقشه سیاسی جهان بدون نام کشورها.....	۱۹۱
نقشه شماره ۳ - نقشه کامل سیاسی جهان.....	۱۹۳